

Nr 358.

Av herr **Falk**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna om restitution i vissa fall av skatt å bensin, som användes vid jordbrukets drift.

Kungl. Maj:t har i proposition nr 20 föreslagit, att restitution av skatt å bensin, som förbrukas för i jordbruket använda bensindrivna traktorer, må från den 1 januari 1953 utgå med 275 kronor för år 1953 och med 300 kronor för år 1954 till varje sådan traktor.

Kravet på restitution av skatt å bensin, som förbrukas till annat ändamål än vägtrafik, har gång efter annan framförts i riksdagen med den motiveeringen, att bensinskatten föranleder inköp av dyrbarare och sämre maskiner, framför allt i fråga om traktorer till jordbruket och att ökad bensindriftdärför vore önskvärd. Det är uppenbart att om man genom skatterestitution vill främja en övergång till bensindrifft, så borde restitutionen utgå i så nära anslutning som möjligt till den förbrukade kvantiteten bensin. Denna synpunkt underströks också av bevillningsutskottet i dess betänkande nr 59/1952. I det nu föreliggande förslaget tilldelas varje bensindrivna traktor inom jordbruket 275—300 kronor per år, oavsett den brukade arealens storlek, detta för att förenkla administrationsarbetet och kontrollen. Ett sådant system har onekligen den fördelen, att det är till ytterlighet förenklat och därmed lättskött, men det tar å andra sidan ingen som helst hänsyn till förbrukningen i de enskilda fallen. En jordbrukare på tio hektar och mycket liten bensinförbrukning får här lika mycket som en jordbrukare på 40 hektar och med full användning av sin traktor. Det är uppenbart att någon som helst inverkan på traktoranskaffningen inom jordbruket kan förslaget inte ha annat än i fråga om så små brukningsdelar och ringa körtid, att det under alla förhållanden är oekonomiskt med egen traktor.

För att underlätta driftrationalisering inom det mindre och medelstora jordbruket lämnas lån och bidrag till inköp av maskiner för gemensam användning till maskinstationer, maskinhållare och maskinbolag. Lånen förmedlas genom hushållningssällskapen, som därvid ha att tillse, att maskinerna komma till största möjliga användning, d. v. s. omkring 40—65 hektar per traktor. Denna verksamhets omfattning kan belysas med följande exempel.

Inom Östergötlands län fanns 1951 22 st. maskinstationer med 70 traktorer, vilka utfört jordbruksarbeten under 60 263 effektiva arbetstimmar eller 927 timmar per traktor. Maskinbolag och maskinhållare hade sam-

manlagt 75 traktorer, vilka under året utfört 33 750 effektiva körtimmar eller 450 timmar per traktor (till den effektiva körtiden räknas inte transport till och från arbetsplatsen). Det är väl ingen som tror, att den föreslagna restitutionen om 275 resp. 300 kronor skulle i någon mån påverka valet av traktor vid den gemensamma maskinanvändningen.

Man kan naturligtvis resonera som så, att eftersom detta är avsett som ett provisorium på två år och hela frågan om bensinskatten då omprövas i hela sin vidd, är det inte så noga med hur detta provisorium utformas, men man måste göra klart för sig att man därigenom ingalunda påverkar övergången till bensindrift för traktorer. Även om jag starkt beaktar de krav på enkelhet i restitutionsförfarandet, som departementschefen anför, kan jag icke medverka till att detta krav drives så långt, att syftet med reformen förfelas.

Bland de förslag till individuell restitution som framlagts av sakkunnigkommittén i november 1949 fanns också förslag till ett s. k. normsystem, där restitution skulle utgå på beräknad förbrukning av 60 liter per hektar frånräknad vall. Denna förbrukning ansågs i medeltal tillräcklig för plöjning, harvning och sädesskörd. Att vall frånräknades berodde på att därigenom skulle ernås större rättvisa i *de enskilda fallen*, och att som grund för normtalet endast räknats med tre arbetsmoment sammanhänger givetvis med det förslag till bokföring som också föreslogs.

Om man nu vill ha ett enkelt system som ändock tar hänsyn till den olika förbrukningen, synes det mig kunna ske genom att restitution utgår efter viss kvantitet per hektar åker inkl. vall. Man får därigenom ingen rättvisa mellan jordbruk med ingen eller liten del i vall och sådana med relativt stor vallareal, men det får man ju inte heller genom departementsförslaget.

Sedan de sakkunniga avlämnade sitt betänkande har traktor användningen inom jordbruket väsentligt ökat, och jorden bearbetas betydligt mera intensivt än tidigare. Det är därför nödvändigt att förbrukningen per hektar beräknas med hänsyn till denna utveckling. Med den sakkunskap som finnes inom jordbruksnämnden och hushållningssällskapen torde det inte vara alltför svårt att räkna fram ett medeltal per hektar till grund för beräkningen av restitution. För egen del tror jag, att en förbrukning av 60 liter per hektar åker skulle kunna godtagas som medeltal. Denna norm kan emellertid inte användas i de fall, då större jordbrukare ha mer än en traktor med olika drivmedel. Det torde därför vara nödvändigt att införa en bestämd maximikvantitet för beräkning av restitution till enskilda jordbrukare. Denna bör vara ganska låg och beräknas på 40 hektar åker eller 2 400 liter per år. Vid så pass låg gräns som 40 hektar åker kan det inte föreligga någon risk för att restitution utgår på bensin som inte använts i egentligt jordbruksarbete.

Med hänsyn till den stora utbredning som den gemensamma maskin-användningen fått, särskilt inom det mindre och medelstora jordbruket, och de stora belopp staten anslagit och anslår till denna verksamhet, synes det mig angeläget att denna verksamhet inte ställs i sämre förhållande än den enskilde jordbrukaren i fråga om restitution av bensinskatt. Om man skall få ett enkelt system för maskinstationer och maskinhållare, torde beräkningar, baserade på arealenhet, bliva rätt betungande ur kontrollsynpunkt. Däremot synes mig beräkningar på effektiv körtid kunna utformas på både enkelt och ur kontrollsynpunkt betryggande sätt. Maskinstationer och maskinhållare ha att utföra körning åt jordbrukarna för av hushållningssällskapen fastställda taxor per timme effektiv körtid. Dessa äro något olika för medelstora och större traktorer. Vid körning lämnas en körnota över utförd körning med angivande av timantalet. Det är uppenbart att eftersom betalning utgår per timme äro jordbrukarna ytterst noga med att kontrollera dessa uppgifter, och någon annan kontroll än att intyg om utförd körning eller kopia av räkning, som närslutes ansökan, torde vara överflödig.

De traktorer, som här kunna komma i fråga för bensindrif, äro på 30—37 hästkrafter, och då de arbeten, till vilka dessa anlitas, nästan uteslutande äro tyngre körningar, och transport till och från arbetsplatsen inte inräknas, blir bensinförbrukningen per arbetstimme ganska hög jämfört med enskild traktor.

För att undvika missbruk men ändå stimulera vederbörande till att övergå till bensindrif, torde bensinförbrukningen böra beräknas till sex liter per timme effektiv körtid eller vad en medelstor traktor i allmänhet förbrukar per timme och avse hela skatten. Inom jordbruksnämnd och hushållningssällskap torde finnas tillräcklig sakkunskap för att kunna bedöma det medeltal som bör ligga till grund för beräkning av restitution. En sålunda schablonmässigt utformad restitutionsmetod överensstämmer i stort sett med bevillningsutskottets uttalande i dess betänkande nr 59/1952 och föranleder ringa merarbete ur kontrollsynpunkt.

Någon egentlig ökning av restitutionsbeloppet efter här angivna grunder torde icke kunna påräknas åtminstone under det första året. Utvecklingen under de senaste åren har nämligen inneburit, att bensindrivna traktorer inom jordbruket numera endast i undantagsfall användas annat än vid små brukningsdelar, och i fråga om maskinstationer och maskinhållare torde bensindrivna traktorer helt saknas. Först i den mån man genom restitutionsförfarande får ökat antal bensindrivna traktorer ökar restitutionsbeloppet.

Med hänsyn till det läge, i vilket hela frågan om bensinskatten befinner sig, anser jag att frågan nu bör få en provisorisk lösning och ansluter mig till vad departementschefen anfört i denna del.

Under hänvisning till vad jag ovan anfört föreslår jag,

att riksdagen beslutar bemyndiga Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med i motionen angivna grunder — förordna om restitution av skatt för sådan bensin som under åren 1953 och 1954 förbrukas vid jordbruket till bensindrivna traktorer.

Stockholm den 30 januari 1953.

Karl Falk.